

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Ата-анамен тиімді қарым қатынас

ЖАРИЯЛАНДЫ 15.01.2026	ТІРЕК СӨЗДЕР ата-ана, кері байланыс, коммуникация, конфликтіні басқару, мектепке дейінгі ұйым, педагогикалық қолдау, сенім, серіктестік	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/186686/
--------------------------	--	--

Шаграева Жибек Жекебаевна

Жетісу Облысы, Ескелді ауданы

Күншақ Балабақшасы

Тәрбиеші

АННОТАЦИЯ

Мақалада балабақша тәрбиешісінің ата-анамен тиімді қарым-қатынас орнатудағы кәсіби ұстанымдары ғылыми-академиялық тұрғыда талданады. Тиімді коммуникация педагог пен отбасы арасындағы сенімге, ашық ақпарат алмасуға және ортақ жауапкершілікке сүйенетін әлеуметтік-педагогикалық серіктестік ретінде қарастырылады. Автор баланың дамуын қолдауда ата-ананы білім беру үдерісіне тартудың маңызын, күнделікті байланыс мәдениетін қалыптастырудың жолдарын және келіспеушілік жағдайларын өркениетті түрде шешу тәсілдерін жүйелейді. Ұсынымдар балабақша тәжірибесіне енгізуге бағытталған.

Кілт сөздер: мектепке дейінгі ұйым, ата-ана, серіктестік, педагогикалық қолдау, коммуникация, сенім, кері байланыс, конфликтіні басқару.

КІРІСПЕ

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесінде баланың тұлғалық қалыптасуы тек ұйымдастырылған оқу-тәрбие әрекетімен шектелмейді: оның әлеуметтік тәжірибесі, эмоциялық қауіпсіздігі және мінез-құлық дағдылары ең алдымен отбасылық ортада бекітіні белгілі. Сондықтан балабақша мен ата-ана арасындағы тиімді қарым-қатынас — баланың жан-жақты дамуын қамтамасыз ететін негізгі педагогикалық шарттардың бірі.

Қазіргі қоғамда ата-аналардың сұранысы, ақпаратқа қолжетімділігі және жауапкершілік мәдениеті өзгерген сайын тәрбиешінің коммуникациялық құзыреті де кәсіби талап деңгейіне көтерілді. Тиімді қарым-қатынас дегеніміз — тек ақпарат жеткізу емес, мақсат пен құндылықты біріздендіру, балаға қатысты шешімдерді келісіммен қабылдау және отбасын қолдауға бағытталған жүйелі ықпалдастық.

СЕРІКТЕСТІК МӘДЕНИЕТІНІҢ ҚАҒИДАТТАРЫ ЖӘНЕ ЖАУАПКЕРШІЛІКТІ БӨЛІСУ

Ата-анамен қарым-қатынас ең әуелі «баланың игілігі — ортақ мақсат» деген қағидаға сүйенуі қажет, өйткені бұл қағида тәрбиеші мен ата-ананы қарсы тарап емес, бір команда ретінде біріктіреді. Серіктестік мәдениеті қалыптасқан ортада тәрбиеші кәсіби жетекшілік рөлін сақтай отырып, ата-ананың тәжірибесін, құндылықтарын және баланы үйде бақылау арқылы жинақталған деректерін құрметпен қабылдайды; ал ата-ана балабақшадағы педагогикалық талаптардың мәнін түсініп, үй жағдайында соны қолдайды. Мұндай өзара әрекет баланың тәртібі мен дағдыларының тұрақтануына ықпал етеді: балаға қойылатын талап бірізді болғанда, бейімделу жеңілдейді, эмоциялық күйзеліс азаяды. Серіктестік үшін сенім, әдептілік, құпиялылық және дәлелді пікір айту мәдениеті міндетті; тәрбиеші ата-анамен сөйлескенде бағалау мен айыптаудан гөрі бақылау дерегіне, баланың қажеттілігіне және нақты мақсатқа сүйеніп, кәсіби тілмен түсіндіруі маңызды.

АҚПАРАТТЫҚ АШЫҚТЫҚ ЖӘНЕ ТҰРАҚТЫ КЕРІ БАЙЛАНЫС ЖҮЙЕСІ

Тиімді қарым-қатынастың практикалық өзегі — тұрақты әрі түсінікті коммуникация арналарының болуы. Балабақшада күнделікті қысқа хабарлама, апталық жоспардың ықшам түсіндірмесі, баланың жетістігі туралы нақты мысалдар және мінез-құлқындағы өзгерістер туралы уақытылы ескерту ата-ананың сенімін күшейтеді. Дегенмен ақпарат «көп» болған сайын «мәнді» болуы шарт: тәрбиеші ата-анаға тәрбие мен дамудың нәтижесін өлшейтін қарапайым индикаторларды (қатысу белсенділігі, тілдік әрекет, өзіне-өзі қызмет дағдылары, әлеуметтік өзара әрекет) жүйелі түрде сипаттап отырса, ата-ана баланың прогресін нақты көреді және қолдау көрсету тәсілін дұрыс таңдайды. Кері байланыс біржақты есеп беру емес, диалог болуы тиіс: ата-ана сұрағын қоюға ұялмайтын, ал тәрбиеші түсіндірмеде сабырлы әрі дәлелді болатын жағдай жасалғанда ғана байланыс өнімді болады. Сонымен бірге, коммуникацияда теңгерім сақталуы қажет: ұсақ мәселелерді асыра драматизацияламай, бірақ тәуекел белгілерін (ұйқы/тамақтану бұзылысы, агрессия, тұйықталу, ұзақ стресс) дер кезінде көтеру — кәсіби жауапкершілік.

ҚИЫН ӘҢГІМЕ ЖҮРГІЗУ ЖӘНЕ КЕЛІСПЕУШІЛІКТІ МӘДЕНИ ТҮРДЕ БАСҚАРУ

Ата-анамен қарым-қатынаста күрделі жағдайлар болуы табиғи: тәрбие тәсілдері әртүрлі, күту деңгейі бөлек, эмоция жоғары болуы мүмкін. Мұндай сәтте тәрбиешінің міндеті — мәселені «кім кінәлі?» логикасынан «балаға не көмектеседі?» логикасына көшіру. Қиын әңгіме нақты фактіге сүйеніп басталғаны дұрыс: мысалы, «бүгін ойын кезінде екі рет итермелеу байқалды» деген сияқты бақылау дерегі талқылауды дәл етеді және ата-ананы қорғаныс позициясына итермелемейді. Одан кейін бала мінезінің мүмкін себептері (шаршау, бейімделу, тілдік қиындық, үйдегі өзгеріс) жұмсақ түрде қарастырылып, ортақ жоспар ұсынылады: балабақшада қандай қолдау беріледі және үйде қандай дағды бекітіледі. Қақтығысты басқаруда этика маңызды: ата-ананың сезімін жоққа шығармай, бірақ педагогикалық нормадан да ауытқымау; сөзді қысымға емес, келісімге бағыттау; қажет болса, әңгімеге әдіскерді немесе психологты қосу. Осылайша келіспеушілік «қарым-қатынасты бұзатын фактор» емес, керісінше тәрбие үдерісін нақтылайтын кәсіби келісім алаңы ретінде жұмыс істей алады.

АТА-АНАНЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ ЖӘНЕ ҚАТЫСТЫРУДЫҢ НӘТИЖЕГЕ БАҒЫТТАЛҒАН ФОРМАТЫ

Тиімді қарым-қатынас ата-ананы тек «ақпарат алушы» деңгейінде қалдырмай, оны педагогикалық қолдау субъектісі ретінде күшейтуді көздейді. Бұл жерде негізгі ұстаным — ата-ананы міндеттеу емес, құзыретін дамыту: тәрбиелік жағдаяттарды түсіндіру, жас ерекшелік дағдарыстарын дұрыс қабылдауға көмектесу, үйдегі коммуникация мәдениетін жетілдіру, баланың дербестігін қолдайтын орта ұйымдастыру. Қатыстыру форматы да мағыналы болғаны жөн: мерекелік іс-шараға шақырумен шектелмей, «үйде бекітуге арналған қысқа тапсырма», «отбасылық оқу/ойын дәстүрі», «ортақ тәрбие келісімі» сияқты құралдар баланың нәтижесіне тікелей әсер етеді. Сонымен бірге, ата-ананың әлеуеті әртүрлі екенін ескерген дұрыс: уақыт тапшылығы бар, көпбалалы, қашықтан жұмыс істейтін немесе әлеуметтік күйзелісі жоғары отбасыларға қысқа әрі қолжетімді байланыс форматы ұсынылса, ал белсенді ата-аналарға клубтық кездесу, тәжірибе алмасу және еріктілік жобалары тиімді болады. Осы тәсіл балабақша-отбасы серіктестігін формалдықтан практикалық нәтижеге көшіреді және тәрбиешінің кәсіби беделін күшейтеді.

ҚОРЫТЫНДЫ

Ата-анамен тиімді қарым-қатынас — мектепке дейінгі ұйымдағы педагогикалық жұмыстың қосымша бөлігі емес, баланың дамуын қамтамасыз ететін негізгі механизмі. Серіктестік қағидаттары сақталған, ақпарат алмасуы жүйеленген, қиын әңгіме

мәдениеті қалыптасқан және ата-анаға педагогикалық қолдау көрсетілетін ортада бала өзін қауіпсіз сезінеді, әлеуметтік дағдылары тұрақтанып, оқу-әрекетке қызығушылығы артады. Тәрбиешінің басты кәсіби міндеті — ата-ананы «бақылаушы» емес, баланың игілігі үшін әрекет ететін саналы әріптеске айналдыратын коммуникациялық кеңістік құру.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің бұйрығы: «**Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты**» (құқықтық база). <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029031>
2. «**Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы**» (нормативтік құжат). <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600014235>
3. «**Мектепке дейінгі ұйымдарда ата-аналармен жұмыстың формалары мен заманауи моделдері**» (әдістемелік құрал). https://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/metodicheskie_razrabotki/kaz/MP20_KAZ.pdf
4. «**Мектепке дейінгі ұйымдарда ата-аналармен жүргізілетін жұмыс**» (әдістемелік ұсыным). https://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/metodicheskie_razrabotki/kaz/30.pdf
5. «**Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасын іске асыру бойынша нұсқаулық**» (әдістемелік басшылық). https://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/2022/12/rukovodstvo_kz_131222.pdf
6. «**Білім беру ұйымдарында ата-аналарды педагогикалық қолдау бойынша нұсқаулық**» (әдістемелік құрал, 2023). <https://kargoo.kz/files/loader/1696856729315.pdf>
7. Epstein, J. L. **Epstein's Framework of Six Types of Involvement** (family-school partnership framework). https://dropoutprevention.org/wp-content/uploads/2015/05/Epsteins_Framework_20100914.pdf

КМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimgier.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.